

Zaak C-555/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

9 september 2021

Verwijzende rechter:

Oberster Gerichtshof (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

19 augustus 2021

Verzoekster (eigenlijk verweerder in *Revision*)

Verein für Konsumenteninformation

Verweerster (eigenlijk verzoekster tot *Revision*)

UniCredit Bank Austria AG

Voorwerp van het hoofdgeding

Kredietovereenkomsten voor consumenten met betrekking tot voor bewoning bestemde onroerende goederen – Vervroegde aflossing van het kredietbedrag – Evenredige vermindering van de door de kredietnemer te betalen rente en van de kosten die afhangen van de duur van de overeenkomst, maar niet van de kosten die niet afhangen van de duur van de overeenkomst

Voorwerp en rechtsgrondslag van de verwijzing

Uitlegging van het Unierecht, artikel 267 VWEU

Prejudiciële vraag

Moet artikel 25, lid 1, van richtlijn 2014/17/EU van het Europees Parlement en de Raad van 4 februari 2014 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten met betrekking tot voor bewoning bestemde onroerende goederen en tot wijziging van

de richtlijnen 2008/48/EG en 2013/36/EU en verordening (EU) nr. 1093/2010 aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling die inhoudt dat in het geval waarin de kredietnemer zijn recht uitoefent om het kredietbedrag vóór het verstrijken van de overeengekomen duur volledig of gedeeltelijk af te lossen, de door hem verschuldigde rente en de kosten die afhangen van de duur van de overeenkomst naar evenredigheid worden verminderd, terwijl een overeenkomstige regeling ontbreekt voor kosten die niet afhangen van de duur van de overeenkomst?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2014/17/EU (hierna: „richtlijn 2014/17”), artikel 4 en artikel 25, lid 1

Richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad (hierna: „richtlijn 2008/48”), artikel 3 en artikel 16, lid 1

Aangevoerde nationale bepalingen

Hypothekar- und Immobilienkreditgesetz (wet inzake hypothecaire kredieten en kredieten voor onroerende goederen; hierna: „HIKrG”) (in de versie die gold tot en met 31 december 2020): § 20 Vervroegde aflossing

(1) De kredietnemer heeft het recht, dat te allen tijde kan worden uitgeoefend, om het kredietbedrag vóór het verstrijken van de overeengekomen duur volledig of gedeeltelijk af te lossen. Door de vervroegde aflossing van het volledige kredietbedrag en de rente wordt de kredietovereenkomst geacht te zijn opgezegd. In geval van vervroegde aflossing van het krediet wordt de door de kredietnemer verschuldigde rente verminderd overeenkomstig het door die aflossing verlaagde uitstaande bedrag en in voorkomend geval overeenkomstig de daardoor ingekorte duur van de overeenkomst verminderd. Kosten die afhangen van de duur van de overeenkomst, worden naar evenredigheid verminderd.

Verbraucherkreditgesetz (wet inzake consumentenkrediet; hierna: „VKrG”), § 16, lid 1

Konsumentenschutzgesetz (wet inzake consumentenbescherming; hierna: „KSchG”), §§ 28 en 29

Korte uiteenzetting van de feiten en van de procedure

- 1 Verzoekster is een vereniging voor de behartiging van consumentenbelangen. Verweerster is een kredietinstelling die in het handelsverkeer met consumenten in verband met de sluiting van door hypotheek gewaarborgde kredietovereenkomsten gebruikmaakt van modelovereenkomsten, waarin onder het opschrift „Vervroegde aflossing” het recht op vervroegde aflossing van het krediet door de kredietnemer

alsook de vermindering van de door hem verschuldigde rente en kosten die afhangen van de duur van de overeenkomst is geregeld, maar waarin ook de volgende clausule is opgenomen: „Gepreciseerd dient te worden dat de administratiekosten die afhangen van de duur van de overeenkomst, niet – ook niet naar evenredigheid – worden terugbetaald.”

- 2 Verzoekster verzocht het Handelsgericht Wien (handelsrechter Wenen, Oostenrijk) verweerster te veroordelen tot het staken van de toepassing van die clausule en tot openbaarmaking van het vonnis. De rechter in eerste aanleg heeft de vordering afgewezen en verweersters verzoek tot openbaarmaking van het afwijzende vonnis toegewezen. Het Oberlandesgericht Wien (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaten Burgenland, Neder-Oostenrijk en Wenen, Oostenrijk) heeft verzoeksters hoger beroep evenwel gegrond verklaard en de vordering in haar geheel toegewezen. Het Oberste Gerichtshof (hoogste federale rechter in civiele en strafzaken, Oostenrijk) moet thans beslissen op het door verweerster tegen de beslissing in hoger beroep ingestelde beroep in *Revision* dat strekt tot herstel van het in eerste aanleg gewezen vonnis.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 3 Verzoekster voert aan dat de clausule in strijd is met artikel 25, lid 1, van richtlijn 2014/17, waarin is bepaald dat de consument bij vervroegde aflossing recht heeft op vermindering van de totale kredietkosten die gelijk is aan de rente en de kosten voor de resterende duur van de overeenkomst. Met betrekking tot de in wezen identieke bepaling van artikel 16, lid 1, van richtlijn 2008/48 heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) in zijn arrest van 11 september 2019, Lexitor (C-383/18, EU:C:2019:702; hierna: „arrest Lexitor”), geoordeeld dat zowel de kosten die afhangen van de duur van de overeenkomst als de kosten die niet daarvan afhangen, moeten worden verminderd. Deze rechtspraak moet volgens verzoekster ook worden toegepast op hypothecaire kredieten en kredieten voor onroerende goederen. Zij merkt op dat bij de vaststelling van § 20, lid 1, HIKrG, waarbij richtlijn 2014/17 is omgezet, § 16, lid 1, VKrG – waarbij richtlijn 2008/48 is omgezet – tot uitgangspunt is genomen, alsmede dat in deze bepalingen voor het geval van vervroegde aflossing een evenredige vermindering van de door de kredietnemer verschuldigde rente en van de kosten die afhangen van de duur van de overeenkomst is geregeld, maar dat daarin niets wordt vermeld over de kosten die niet daarvan afhangen. Beide bepalingen moeten in overeenstemming met de richtlijn, in de zin van het aangehaalde arrest van het Hof, aldus worden uitgelegd dat ook kosten die niet afhangen van de duur van de overeenkomst moet worden verminderd.
- 4 Verweerster heeft daartegen ingebracht dat het aangehaalde arrest alleen betrekking heeft op richtlijn 2008/48 en niet van toepassing is op woonkredieten en kredieten voor onroerende goederen. De bepalingen van de richtlijnen en van de wetten waarbij deze zijn omgezet zijn weliswaar nagenoeg identiek, maar wegens de bijzonderheden van hypothecaire overeenkomsten en gelet op de

verschillende definities van de totale kredietkosten in de richtlijnen moet een onderscheid worden gemaakt. Hypothecaire kredieten en kredieten voor onroerende goederen brengen wezenlijk meer kosten met zich mee die niet afhangen van de duur van de overeenkomst. Het arrest Lexitor heeft volgens verweerster dan ook geen gevolgen voor de clausule. Zelfs wanneer een andere opvatting wenselijk zou worden geacht, zou § 20, lid 1, HIKrG wegens de duidelijke bewoordingen ervan en de eenduidige wil van wetgever niet in die zin in overeenstemming met de richtlijn kunnen worden uitgelegd, omdat er geen sprake is van een onbedoelde onvolledigheid.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 5 De beslissing van het Oberste Gerichtshof is volgens het nationale recht niet vatbaar voor hoger beroep (artikel 267 VWEU). Volgens de rechtspraak van het Hof moet de aangezochte rechter in dit geval in beginsel beoordelen of een prejudiciële beslissing noodzakelijk is en of de aan het Hof te stellen vragen over het Unierecht relevant zijn. De opvatting van de rechter in tweede aanleg dat de uitlegging van artikel 25 van richtlijn 2014/17 zo eenduidig is dat moet worden uitgegaan van een „acte clair”, deelt de verwijzende rechter niet.
- 6 In het arrest Lexitor heeft het Hof in punt 36 uiteengezet dat artikel 16, lid 1, van richtlijn 2008/48 aldus moet worden uitgelegd dat het recht van de consument op verlaging van de totale kredietkosten in geval van een vervroegde aflossing van het krediet zich uitstrekt tot alle kosten die de consument in rekening worden gebracht. De richtlijn heeft tot doel een hoge bescherming van de consument te waarborgen (punt 29). De kredietgever wordt niet op onevenredige wijze benadeeld door het opnemen, in de verlaging van de totale kosten, van kosten die niet afhangen van de duur van de overeenkomst, omdat hem bij artikel 16, lid 2, van richtlijn 2008/48 een recht op een vergoeding voor eventuele kosten die rechtstreeks verband houden met de vervroegde aflossing, wordt toegekend. Volgens de verwijzende rechter bestaan er zowel argumenten die pleiten vóór een uitlegging van artikel 25, lid 1, van richtlijn 2014/17 overeenkomstig de criteria van het arrest Lexitor, als argumenten die daartegen pleiten.
- 7 Voor een uitlegging in de zin van het arrest Lexitor pleit om te beginnen dat de bewoordingen van de tweede volzin van artikel 16, lid 1, van richtlijn 2008/48 respectievelijk artikel 25, lid 1, van richtlijn 2014/17 nagenoeg identiek zijn. Het doel van richtlijn 2008/48, te weten het waarborgen van een hoge bescherming van de consument, wordt ook nagestreefd met richtlijn 2014/17.
- 8 Niettemin bestaan er ook belangrijke argumenten tegen een dergelijke uitlegging. Op grond van artikel 2, lid 2, onder a) en b), van de reeds in 2008 vastgestelde richtlijn 2008/48 gold deze richtlijn niet voor kredietovereenkomsten die gewaarborgd worden door een hypotheek of door een in een lidstaat gebruikelijke andere vergelijkbare zekerheid op een onroerend goed, of gewaarborgd worden door een recht op een onroerend goed, noch voor kredietovereenkomsten voor het

verkrijgen of het behouden van eigendomsrechten betreffende grond of een bestaand of gepland gebouw. De toepassing van artikel 16, lid 1, van richtlijn 2008/48 op de vervroegde aflossing van dergelijke kredieten voor onroerende goederen was dus altijd al uitgesloten. De pas in 2014 vastgestelde richtlijn 2014/17 regelde voor het eerst bepaalde aspecten van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inzake overeenkomsten die betrekking hebben op door een hypotheek of op andere wijze gedekt krediet bestemd voor consumenten met betrekking tot voor bewoning bestemde onroerende goederen (artikel 1 van richtlijn 2014/17). Tot de bijzonderheden van overeenkomsten betreffende een hypothecair krediet of een krediet voor onroerende goederen behoort tevens dat dit soort kredietovereenkomsten doorgaans gepaard gaat met een hele reeks kosten die niet afhangen van de duur van de overeenkomst, waarvan het bedrag nauwelijks door de kredietinstelling kan worden beïnvloed. Van deze kosten is bij de onder richtlijn 2008/48 vallende „eenvoudige” consumentenkredietovereenkomsten helemaal geen sprake. Aangezien volgens de definitie in artikel 4, punt 13, van richtlijn 2014/17 onder de „totale kosten van het aan de consument verleende krediet” juist ook eenmalige kosten voor de waardebepaling, voor de inschrijving van de hypotheek of de waarmerking van handtekeningen vallen, die typisch zijn voor dergelijke overeenkomsten maar economisch gezien uiteindelijk helemaal niet aan de kredietgever ten deel vallen, komt het de verwijzende rechter voor dat het niet onmogelijk is om artikel 25, lid 1, van richtlijn 2014/17 aldus uit te leggen dat er op grond van deze bepaling bij kredieten voor onroerende goederen geen recht op vermindering bestaat voor kosten die niet afhangen van de duur van de overeenkomst. Belangen die de consumentenbescherming betreffen, zouden geen afbreuk doen aan een dergelijke uitlegging, omdat juist een verplichting tot terugbetaling door de kredietgever van zulke kosten die niet afhangen van de duur van de overeenkomst, op grond van artikel 25, lid 3, van richtlijn 2014/17 zou kunnen leiden tot een vergoeding voor mogelijke kosten die rechtstreeks verband houden met de vervroegde aflossing.

- 9 De beslissing van de verwijzende rechter hangt af van het antwoord op de aan het Hof gestelde prejudiciële vraag. Indien de vraag ontkennend wordt beantwoord, was de door verweester gebruikte clausule in overeenstemming met de tot en met 31 december 2020 geldende juridische situatie, zodat de toepassing ervan hoe dan ook geen stakingsverplichting voor verweester zou kunnen opleveren. Wordt de vraag echter bevestigend beantwoord, dan zou de verwijzende rechter moeten nagaan of, en in voorkomend geval hoe, § 20, lid 1, HIKrG (oude versie) kan worden uitgelegd in overeenstemming met de richtlijn.